

Nauczyciel w placówkach pozaszkolnych

235910

Inna nazwa zawodu: nauczyciel, wykładowca, trener, instruktor, ekspert, doradca przedmiotowy

Zadania i czynności

Nauczyciel w placówkach pozaszkolnych wspiera rozwój dzieci oraz młodzieży, poprzez uzupełnianie i wzbogacanie procesu szkolnej edukacji i wychowania. Podstawowym jego zadaniem jest opieka i organizowanie podopiecznym różnorodnych form spędzania wolnego czasu.

W ramach swoich głównych obowiązków nauczyciel prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, takie jak zajęcia artystyczne, sportowe, rekreacyjne, rozwijające zainteresowania i uzdolnienia dzieci i młodzieży, pogłębiające ich wiedzę z różnych dziedzin nauki, a także podnoszące sprawność fizyczną.

Nauczyciel w placówkach pozaszkolnych może wykonywać swoją pracę w różnych ośrodkach edukacyjnych. W domach kultury, ogniskach pracy pozaszkolnej, ogródkach jordanowskich, nauczyciel prowadzi zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży. Organizuje imprezy kulturalno-społeczne, wystawy, przeglądy, festiwale, które uczą otwartości na kulturę, jednocześnie promując w środowisku lokalnym, dokonania uczniów.

W świetlicach terapeutycznych, nauczyciel przede wszystkim udziela wsparcia dzieciom i młodzieży z środowisk biednych, często dotkniętych patologią. Podejmuje działania ukierunkowane na poprawę sytuacji podopiecznych, uczy społecznie akceptowanych zachowań, umiejętności nawiązywania pozytywnych relacji z innymi ludźmi. Aktywnie współpracuje ze środowiskiem lokalnym, rodziną, szkołą, czy też innymi placówkami. W sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży, nauczyciel stosuje procedury postępowania interwencyjnego. Wspiera i uwzględnia działania umożliwiające zapobieganiu uzależnieniom, przestępczości, przeciwdziałające agresji, wśród dzieci i młodzieży. W tym celu nauczyciel organizuje spotkania poświęcone profilaktyce, zajęcia socjoterapeutyczne. Na te działania często pozyskuje granty, opracowując własne projekty, uzasadniające proponowane działania.

W placówkach leczniczych, czy też rehabilitacyjnych, w których dzieci i młodzież przebywa przez dłuższy czas, najczęściej z dala od domu, nauczyciel skupia swoje działania na wspomaganiu procesu leczenia. Wspiera i dodaje otuchy starając się obniżyć niepokój i napięcie związane z chorobą, badaniami i rozłąką z bliskimi. Pomaga i mobilizuje w opanowywaniu przez chorego, wiedzy szkolnej.

Do zadań nauczyciela w placówkach pozaszkolnych należy opracowywanie programów edukacyjnych i dostosowanie procesu dydaktycznego, pod potrzeby ucznia szczególnie uzdolnionego, jak i przejawiającego trudności w nauce. Nauczyciel ma również za zadanie dobieranie metod nauczania uwzględniając tematykę zajęć, poziom kształcenia, realizowany program, liczbę uczniów, ich wiek, wyposażenie szkoły, czy placówki. Do najczęściej stosowanych metod należą wykłady, pogadanki, warsztaty, studia przypadków, symulacje, gry dydaktyczne. Rolą nauczyciela jest znajomość tych metod i umiejętność ich stosowania.

W placówkach pozaszkolnych zajęcia organizowane są zarówno, z myślą o „długotrwałych”, jak i „jednorazowych” uczestnikach. Nauczyciele prowadzą „akademie talentów”, „szkoły tradycji”, „kluby historyczne”, ale także są inicjatorami akcji charytatywnych, turniejów sportowych, konkursów, spotkań z ciekawymi ludźmi. Ponadto nauczyciele w placówkach pozaszkolnych mogą prowadzić zajęcia z takiego zakresu, jak wyrób ceramiki, hafciarstwo, koronkarstwo. W większości placówek pozaszkolnych, nauczyciele prowadzą także lekcje gry na różnych instrumentach muzycznych, tworzą zespoły wokalne, instrumentalne, chóry, orkiestry, kapele ludowe, zespoły jazzowe, big bandy. Prowadzą również lekcje rysunku, malarstwa z wykorzystaniem różnych techniki, czy lekcje grafiki. Do oferty zajęć edukacyjnych prowadzonych przez nauczycieli w placówkach pozaszkolnych należą również zajęcia teatralne, szkoły tańca, sekcje sportowe. Nauczyciel w placówkach pozaszkolnych wprowadza także w świat mediów i nowoczesnych środków komunikacji społecznej, m.in. poprzez wykorzystywanie w pracy, nowoczesnych technik i technologii tj. komputera, a za jego pośrednictwem: komunikatorów internetowych skype, gg, a także poczty elektronicznej.

Nauczyciele z placówek pozaszkolnych często także pracują jako opiekunowie i wychowawcy podczas kolonii, zimowisk, wycieczek edukacyjnych, obozów językowych, obozów naukowych i innych zorganizowanych edukacyjno-wypoczynkowych form dla dzieci i młodzieży.

Zadaniem nauczyciela jest również zagwarantowanie bezpieczeństwa, powierzonym jego opiece, uczestnikom. Umiejętność udzielania pierwszej pomocy, opanowanie i fachowość w sytuacjach nagłych, związanych z chorobami, niepełnosprawnością, bądź wypadkami, na pewno zwiększą nie tylko jego skuteczność, ale też stanowi przykład modelowania odpowiedzialnych relacji międzyludzkich.

Nauczyciel jest zobowiązany do opracowania i realizowania planów pracy na dany rok szkolny. Prowadzi dokumentację z przebiegu nauczania i gromadzi informacje przekazywane uczestnikom. Ponadto nauczyciel odpowiedzialny jest za przygotowanie materiałów, narzędzi i sprzętu, a także sal i pracowni, niezbędnych do przeprowadzenia zajęć.

Środowisko pracy

Warunki materialne

Nauczyciel w placówkach pozaszkolnych wykonuje swoją pracę zarówno w pomieszczeniach zamkniętych, dobrze przystosowanych do prowadzenia zajęć, jak i na wolnym powietrzu, podczas przeprowadzania zajęć rekreacyjnych, takich jak wycieczki, spacer, konkursy zręcznościowe, plenery malarskie.

Ze względu na nadmierny wysiłek głosowy, jaki towarzyszy komunikacji werbalnej, stanowiącej główny sposób przekazywania informacji, nauczyciele często narażeni są na przewlekłe choroby narządu głosu. W większym stopniu dotyczy to nauczycieli pracujących często i z liczniejszymi grupami osób. Warto, więc przy braniu pod uwagę wykonywanie tego zawodu, poznać zasady emisji głosu, by ograniczyć ryzyko nadwyrężenia strun głosowych i ochronić narząd mowy.

Warunki społeczne

W pracy nauczyciela dominuje praca samodzielna, każdy nauczyciel zobowiązany jest do przedstawienia i realizacji swojego autorskiego planu pracy, który jedynie konsultuje ze swoim przełożonym. Praca nauczyciela w placówce pozaszkolnej ściśle związana jest z relacjami międzyludzkimi. Jej charakter polega głównie na kontakcie z podopiecznymi, podczas organizowanych zajęć, w trakcie opieki i podczas nauczania. Te kontakty są niezbędne i bardzo intensywne. Nauczyciel zobowiązany jest także do współpracy z różnymi instytucjami działającymi na rzecz młodych ludzi. Współpraca ta często ukierunkowana jest na tworzenie w środowisku sieci wsparcia dla uczestników wymagających szczególnej uwagi, cierpiących na problemy zdrowotne, czy emocjonalne. Przy takim rodzaju pracy, zdarzają się konflikty z ludźmi.

Warunki organizacyjne

Nauczyciel w placówce pozaszkolnej, pracuje zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem, przy zatrudnieniu na etat jest to 24 godziny tygodniowo. Podczas organizacji wycieczek, plenerów, kolonii, zimowisk nauczyciel musi liczyć się z wyjazdem, nawet długotrwałym, do odległego od zamieszkania miejsca. Nauczyciel bierze czasem też udział, wspólnie z podopiecznymi, w festiwalach, konkursach, występach, zawodach sportowych, które mogą być organizowane w weekendy, czy też święta. Za prace wykonywana w wolne dni, nauczyciel otrzymuje wolne w innym terminie.

Praca nauczyciela jest okresowo kontrolowana pod względem realizacji przyjętego planu pracy, zastosowanych metod działania, tempa pracy, oraz osiągniętych efektów i stopnia zadowolenia uczestników. Jest to praca wymagająca elastycznego i twórczego podejścia, nie wykazuje więc elementów pracy rutynowej.

Nauczyciela obowiązuje etyka zawodu, za swoją pracę ponosi odpowiedzialność, społeczno-moralną. Jak każdy pracownik odpowiada, również za powierzony mu sprzęt.

Wymagania psychologiczne

Nauczyciel powinien posiadać wiedzę z zakresu stanowiącego przedmiot nauczania, a równocześnie być zdolnym do kształtowania i przekazania tej wiedzy uczestnikom. Zamiłowanie do swojej pracy, ustawiczne doskonalenie swojego warsztatu pracy oraz otwartość na człowieka, na zmiany w sobie i w procesie nauczania to podstawa osiągania zamierzonych efektów szkoleniowych i jednocześnie niezbędne kompetencje zawodowe nauczycieli.

Nauczyciel w placówce pozaszkolnej powinien posiadać rozwiniętą umiejętność nawiązywania kontaktu z ludźmi i cechować się postawą zrozumienia i życzliwości wobec drugiego człowieka. Powinien również być osobą asertywną i komunikatywną, otwartą na ludzi. W zawodzie nauczyciela w placówkach pozaszkolnych bardzo ważne są także umiejętności interpersonalne, czyli opanowanie emocjonalne, samokontrola, umiejętność jasnego wypowiadania się, aktywnego słuchania, ale również formułowania wypowiedzi i pytań adekwatnie do możliwości słuchaczy, udzielania konstruktywnych informacji zwrotnych oraz rozpoznawania reguł i zasad funkcjonowania ukrytej komunikacji. Taka forma komunikacji i pracy z dziećmi oraz młodzieżą jest niezbędna, aby przeprowadzane przez nauczyciela zajęcia były przystępne dla uczestników, a także powodowały ich zaangażowanie i skutecznie prowadziły do osiągania zamierzonych celów edukacyjnych.

Nauczyciel powinien być również osobą samodzielną, niezależną, wytrwałą i cierpliwą. Powinien także posiadać umiejętności negocjacyjne, umiejętność rozwiązywania problemów i łagodzenia napięć. Cechy te są szczególnie przydatne w pracy z różnorodnymi grupami osób, które często charakteryzują się zróżnicowaniem pod względem możliwości i tempa nauki.

W pracy edukacyjnej pomocne będą także takie cechy jak inicjatywa, pomysłowość, dążenie do tworzenia nowych narzędzi, metod i technik przekazywania treści nauczania. Nauczyciel w placówce pozaszkolnej powinien wyróżniać się także umiejętnościami organizacyjnymi. To od niego zależy, jak przebiegać będą zajęcia, czy będą interesujące i czy uczestnicy będą z nich zadowoleni.

Rolą nauczyciela jest również wychowywanie swoich podopiecznych. Dlatego osoby, wykonujące ten zawód, powinny mieć świadomość wpływu jaki wywierają na swoich podopiecznych, a także konsekwencji swoich działań. Od nauczyciela wymaga się tolerancji i równościowego traktowania osób o różnej płci, poglądach, stopniach sprawności, upodobaniach. Trzeba pamiętać, że poprzez bezstronność, obiektywizm, indywidualne podejście do spraw każdego podopiecznego oraz podmiotowe i sprawiedliwe traktowanie, nauczyciel modeluje osobowość młodych ludzi.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Bardzo trudno określić, jakie wymagania musi spełniać kandydat do pracy w tym zawodzie, z uwagi na różnorodność występującej tematyki uczenia. Zasadniczo przed kandydatami do pracy na stanowisku nauczyciela w placówkach pozaszkolnych, nie stawia się specjalnych wymagań w tym zakresie. Praca ta jest zaliczana do lekkich.

Nie ma przeciwwskazań do zatrudnienia, w tym zawodzie, osób z dysfunkcjami kończyn dolnych, czy też dającymi się korygować wadami słuchu lub wzroku. Ogólna wysoka wydolność fizyczna nie jest wymagana od nauczyciela, z wyjątkiem niektórych zajęć rekreacyjno-sportowych, których efekt zależy od osobistego pokazu poprawności wykonania zadania. Nauczyciele zajmujący się podopiecznymi z ograniczoną sprawnością narządów ruchu, ze względu na pomoc im w przemieszczaniu się, winni wykazać się dobrą kondycją fizyczną.

Osoby z chorobami psychicznymi i innymi zaburzeniami natury psychicznej, w tym zawodzie nie powinny pracować.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Nauczyciele w placówkach pozaszkolnych, to osoby najczęściej legitymujące się dyplomem ukończenia wyższej uczelni, z przygotowaniem pedagogicznym, wysokimi kwalifikacjami zawodowymi i doświadczeniem praktycznym.

O zatrudnieniu nauczyciela, decydują umiejętności praktyczne, doświadczenie zawodowe, specjalistyczna wiedza. Ważne są również znajomość metod i technik nauczania, ćwiczeń aktywizujących, zasad pracy grupowej, kompetencje merytoryczne, dotyczące zagadnień nauczanego przedmiotu, dydaktyczno-metodyczne oraz wychowawcze. Przy zatrudnianiu liczą się, również uzyskane certyfikaty, licencje, uprawnienia, rekomendacje.

Przykładowo do edukacji muzycznej zatrudniani są nauczyciele z wyższym

wykształceniem muzycznym, albo nauczyciele z wyższym wykształceniem i kwalifikacjami uznanymi za zbliżone, instruktorzy z dyplomami szkół muzycznych. Zajęcia plastyczne prowadzą osoby z wyższym wykształceniem: magistrowie sztuki, absolwenci Akademii Sztuk Pięknych, historycy sztuki. Aktorzy, reżyserzy, nauczyciele dramy, poloniści, pasjonaci teatru zatrudniani są do zajęć z edukacji teatralnej. Zapotrzebowanie rynku na dany rodzaj nauczania często wpływa na decyzję o zatrudnieniu, gdy obserwuje się modę na szybkie uczenie, na twórcze rozwijanie myślenia, na naukę tańca – to właśnie nauczyciele z takimi umiejętnościami są szczególnie poszukiwani.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie nauczyciela w placówkach pozaszkolnych, możliwości awansu pionowego są niewielkie. W placówkach podlegających Oświacie, czy też prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, awans warunkowany jest Kartą Nauczyciela (ustawa z dnia 26 stycznia 1982, Dz.U. z 2003r. Nr 118, poz.1112 z póź.zm.). W zależności od stażu pracy i osiągnięć dydaktycznych, nauczyciel może ubiegać się o nadanie następujących stopni awansu zawodowego:

- nauczyciel stażysta
- nauczyciel kontraktowy
- nauczyciel mianowany
- nauczyciel dyplomowany

W placówkach pozaszkolnych działających w ramach organizacji pozarządowych, nauczyciele zatrudniani są do wykonywania określonych zadań, raczej bez możliwości awansu.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Przy zatrudnianiu nauczyciela w placówkach pozaszkolnych, pod uwagę brane jest wykształcenie, oraz kwalifikacje i predyspozycje kandydata. Wiek nie odgrywa szczególnej roli i nie ogranicza dostępu do wykonywania tego zawodu. Nawet długa przerwa w wykonywaniu obowiązków nauczyciela nie powoduje utraty uprawnień.

Możliwości zatrudnienia

Możliwości zatrudnienia nauczyciela istnieją we wszystkich placówkach edukacji pozaszkolnej, tj. w pałacach młodzieży, młodzieżowych domach kultury, świetlicach i czytelnich, ogniskach pracy pozaszkolnej, klubach, modelarniach, aeroklubach, klubach sportowych, a także w placówkach pozaszkolnych prowadzonych przez społeczne organizacje, zajmujące się organizowaniem czasu wolnego dzieci i młodzieży.

W placówkach państwowych nauczyciele zatrudniani są zazwyczaj na umowę o pracę. W pozostałych placówkach często stosowaną metodą podjęcia pracy jest zawarcie umowy – zlecenia lub umowy o dzieło na przeprowadzenie określonego cyklu zajęć.

Zawody pokrewne

wykładowca

nauczyciel praktycznej nauki zawodu

instruktor

trener

nauczyciel – doradca

animator

tutor

Polecana literatura

Ganczarska M., *Socjoterapia wychowanków pogotowia opiekuńczego*, Uniwersytet Opolski 2008.

Kamińska U., *Zarys metodyki pracy opiekuńczo-wychowawczej w rodzinnych i instytucjonalnych formach wychowania*, UŚ, Katowice 2005.

Kolankiewicz M., *Zagrożone dzieciństwo: rodzinne i instytucjonalne formy opieki*, Wyd. Szk. i Pedag. Warszawa 1998.

Maxwell R., *Dzieci, alkohol, narkotyki*, GWP 2001.

Niemierko B., *Diagnostyka edukacyjna*, PWN 2009.

Sokolowska E., *Jak być skutecznym i zadowolonym nauczycielem*, Fraszka Edukacyjna 2006.

Speck.O., *Być nauczycielem. Trudności wychowawcze w czasie zmian społeczno-kulturowych*, GWP 2005.

Symela K., *Skuteczność kształcenia modułowego w Polsce*, ITE, Radom 2001.

Żelazkiewicz M., *Skuteczność wychowawcza innowacji w zajęciach pozalekcyjnych*, Wrocław 1980.